

ROZPORZĄDZENIE

RADY MINISTRÓW

z dnia 2008 r.

zmieniające rozporządzenie w sprawie objęcia przepisami Prawa geologicznego i górniczego prowadzenia określonych robót podziemnych z zastosowaniem techniki górniczej

Na podstawie art. 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 kwietnia 2002 r. w sprawie objęcia przepisami Prawa geologicznego i górniczego prowadzenia określonych robót podziemnych z zastosowaniem techniki górniczej (Dz. U. Nr 62, poz. 561, z późn. zm.²⁾) w § 1 w ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) w celu ochrony zabytków w kopalniach soli „Bochnia” w Bochni i „Wieliczka” w Wieliczce, w Zabytkowej Kopalni Węgla Kamiennego „Guido” w Zabrze, w Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej w Zabrze, w Kopalni Zabytkowej — Muzeum w Tarnowskich Górach oraz w Kopalni Zabytkowej Górnictwa Kruszcowego w Olkuszu Zakładów Górniczo-Hutniczych „Bolesław” S.A. w Bukownie.”.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

PREZES RADY MINISTRÓW

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 133, poz. 934, Nr 170, poz. 1217, Nr 190, poz. 1399 i Nr 249, poz. 1834 oraz z 2007 r. Nr 21, poz. 125 i Nr 82, poz. 556.

²⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 47, poz. 450, z 2006 r. Nr 147, poz. 1065 oraz z 2007 r. Nr 243, poz. 1781.

UZASADNIENIE

Celem projektowanego rozporządzenia jest dokonanie zmiany jednego z przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 kwietnia 2002 r. w sprawie objęcia przepisami Prawa geologicznego i górniczego prowadzenia określonych robót podziemnych z zastosowaniem techniki górniczej (Dz. U. Nr 62, poz. 561, z 2004 r. Nr 47, poz. 450, z 2006 r. Nr 147, poz. 1065 oraz z 2007 r. Nr 243, poz. 1781). Rozporządzenie to zostało wydane na podstawie art. 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947, z późn. zm.) i weszło w życie z dniem 6 czerwca 2002 r. W projekcie nadaje się nowe brzmienie § 1 ust. 1 pkt 2, obejmując roboty podziemne z zastosowaniem techniki górniczej w Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej w Zabrze przepisami Prawa geologicznego i górniczego o budowie obiektów zakładu górniczego, o ruchu zakładu górniczego, o likwidacji zakładu, o odpowiedzialności za szkody, o organach nadzoru górniczego oraz przepisami karnymi.

1. Charakterystyka obiektu.

Na terenie Zabrze oraz pozostałych miast Górnego Śląska zachowało się wiele cennych obiektów związanych z przemysłem górnym, będących świadectwem okresu gwałtownej industrializacji. Gmina Zabrze wspólnie z Urzędem Marszałkowskim Województwa Śląskiego, Wydziałem Górnictwa i Geologii Politechniki Śląskiej oraz organizacją pozarządową — Stowarzyszeniem na Rzecz Restauracji i Propagowania Sztolni Królowa Luiza w Zabrze „Pro Futuro” podjęły działania mające na celu ochronę i rewitalizację poprzemysłowego obiektu, jakim jest Główna Kluczowa Sztolnia Dziedziczna, oraz udostępnienie go dla potrzeb ruchu turystycznego. Decyzją Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach nr A/220/07 z dnia 11 grudnia 2007 r. obiekt został wpisany do rejestru zabytków. Obecnie trwają prace mające na celu opracowanie niezbędnej dokumentacji umożliwiającej Gminie Zabrze pozyskanie środków z funduszy europejskich na realizację tego przedsięwzięcia. Na zlecenie gminy są wykonywane prace i badania inwentaryzacyjne, geologiczne, geodezyjne oraz w zakresie ochrony środowiska Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej w Zabrze w aspekcie przystosowania jej do ruchu turystycznego.

2. Krótki rys historyczny obiektu wraz z zakresem planowanych prac.

Główna Kluczowa Sztolnia Dziedziczna to podziemny kanał, którego celem było odwadnianie państwowych kopalń „Królowa Luiza” w Zabrze i „Król” w Chorzowie oraz położonych pomiędzy nimi kopalń gwareckich. Służyła ona także do transportu urobku z kopalni „Królowa Luiza” poprzez Kanał Kłodnicki do Królewskiej Pruskiej Odlewni Żeliwa w Gliwicach. Inicjatorem budowy i projektantem był Friedrich Wilhelm von Reden wraz z Johnem Baildonem. Projekt był wzorowany na podobnych rozwiązaniach w kopalniach angielskich. Budowę sztolni rozpoczęto w 1799 r. Całkowita jej długość od wylotu w Zabrze przy ul. Karola Miarki, położonego w dolinie rzeki Bytomki na wysokości 231,4 m n.p.m., gdzie łączyła się z Kanałem Kłodnickim, do kopalni „Król” w Chorzowie wynosiła 14,25 km. Sztolnia na odcinku zabrzańskim została wybudowana na średniej głębokości 38 m i była drażona ręcznie w tempie od 177 m do 520 m na rok — w zależności od warunków geologicznych. Spadek kanału wynosił 12,35 m, czyli 0,87 m na km. Jej szerokość wynosiła ok. 1,80 m, a wysokość ok. 2,50 m. W celu łatwego załadunku i mijania się łodzi płynących w przeciwnym kierunku wybudowano w sztolni pięć mijanek, w których zlokalizowano trzy porty. Wentylacja sztolni odbywała się poprzez 22 otwory prowadzące na powierzchnię tzw. „świetliki”. W celu rozwinięcia transportu urobionego węgla przystąpiono do budowania w kierunku Gliwic „Kanału Kłodnickiego”, którego początek znajdował się przy wylocie sztolni w Zabrze. Zdolność transportowa wynosiła około 60 t węgla kamiennego na zmianę. Wzrost wydobywania węgla spowodował, że sztolnia posiadała za małą przepustowość. Węgiel był przeładowywany na barki u wylotu sztolni. Ze względu na wyczerpanie się płytko położonych pokładów węgla kamiennego oraz na rezygnację z jego odbioru przez Królewską Pruską Odlewnię Żeliwa (obecnie Gliwickie Zakłady Urządzeń Technicznych), a także rozwój transportu kołowego (drogowego i szynowego) najpierw zrezygnowano z transportu węgla. Przez pewien czas sztolnia służyła jeszcze do odprowadzania wody czerpanej pompami z niższych poziomów. Stopniowo, w miarę wprowadzenia coraz bardziej wydajnych pomp parowych odwadniających głębokie szyby, traciła ona jednak na znaczeniu. Rozwój nowoczesnych metod odwadniania kopalń w drugiej połowie XIX w. zmniejszył zainteresowanie funkcjonowaniem sztolni. Najpierw z odwadniania tą drogą zrezygnowała kopalnia „Król” oraz kopalnie gwareckie. W okresie międzywojennym zrezygnowała także kopalnia „Królowa Luiza”. W 1951 r. rozebrany został wylot sztolni ozdobiony napisem „Glück Auf” (odpowiednik używanego przez górników na Śląsku „Szczęść Boże”), a sama sztolnia zamurowana.

Budowa tej najdłuższej sztolni w Europie wymagała od XIX-wiecznych inżynierów rozwiązania wielu problemów górniczych, co przy ówczesnych możliwościach technicznych wcale nie było łatwe. Samo utrzymanie odpowiedniego kierunku i wzniosu sztolni wymagało prawdziwego kunsztu inżynieryjnego. Realizowana z ogromnym zamachem inwestycja przyczyniła się do rozwoju przemysłu górniczo-hutniczego Górnego Śląska w I połowie XIX wieku.

3. Zakres planowanych prac.

Nieużytkowana od ponad 100 lat sztolnia, co najmniej na odcinku w części zabrzańkiej zachowała się w dobrym stanie, umożliwiającym dostosowanie jej do potrzeb ruchu turystycznego. W ramach planowanej inwestycji przewiduje się wykonanie robót budowlanych w postaci odkopania podsadzonych i zamulonych odcinków sztolni, jak również częściowe odkopanie na głębokość ok. 30 m zlikwidowanego w latach 90-tych XX wieku szybu „Carnall” (Zabrze I), należącego w tym czasie do Kopalni Węgla Kamiennego „Zabrze”. Przewidziane do rewitalizacji wyrobiska podziemne znajdują się częściowo w obszarze górniczym Kompani Węglowej S.A. Centrum Wydobywcze Północ Oddział Kopalnia Węgla Kamiennego „Bielszowice”, jednak w tej jego części, w której nie prowadzi się ani nie planuje w przyszłości eksploatacji węgla i nie są one w jakikolwiek sposób związane z ruchem zakładu górniczego.

4. Celowość objęcia robót przepisami Prawa geologicznego i górniczego.

Charakter planowanego do realizacji przedsięwzięcia nie odbiega znacząco od sytuacji, jaka istniała w podobnych obiektach obecnie udostępnionych już do ruchu turystycznego, wymienionych w nowelizowanym rozporządzeniu Rady Ministrów, np. w Zabytkowej Kopalni Węgla Kamiennego „Guido” w Zabrzu.

Celowość objęcia robót podziemnych w sztolni, prowadzonych z zastosowaniem techniki górniczej, niektórymi rozwiązaniami prawa geologicznego i górniczego, znajduje swe uzasadnienie w potrzebie zapewnienia bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony środowiska, a przede wszystkim bezpieczeństwa powszechnego — zarówno osób, które zajmować się będą adaptacją i rekonstrukcją sztolni, jak i osób zwiedzających. W sztolni występują bądź mogą pojawić się zagrożenia typowe dla występujących w zakładzie górniczym — obrywem skał, wodne, pożarowe itp. Bezspornie też wykonywane tam będą roboty podziemne z zastosowaniem techniki górniczej (rozpoznawcze, zabezpieczające, adaptacyjne, wentylacyjne, transportowe itd.). Zapobieganie związanym z nimi zagrożeniami charakterystycznym dla środowiska podziemnego wymaga zastosowania takiego systemu bezpieczeństwa, jaki stosowany jest w zakładzie górniczym. Istnieje obawa, że oparcie się na powszechnie obowiązujących wymaganiach bezpieczeństwa wynikających z Prawa budowlanego będzie w takiej sytuacji stanowczo niewystarczające. Wspomniana sztolnia jest zresztą typowym wyrobiskiem górniczym, a do tych ostatnich nie stosuje się Prawa budowlanego. Nie ma tu znaczenia, że powstała ona jako obiekt, który miał służyć w celu odwadniania kopalń i transportu węgla.

5. Zakres stosowania przepisów ustawy — Prawo geologiczne i górnicze.

Przyjęto, że zakres stosowania przepisów Prawa geologicznego i górniczego, ujęty aktualnie we wprowadzeniu do wyliczenia w § 1 ust. 1, tj. przepisów o budowie obiektów zakładu górniczego, o ruchu zakładu górniczego, o likwidacji zakładu, o odpowiedzialności za szkody, o organach nadzoru górniczego oraz przepisów karnych — jest optymalny. W szczególności uznano, że nie ma potrzeby przywołania przepisów o użytkowaniu górniczym. Objęcie określonej działalności w górotworze przepisami Prawa geologicznego na podstawie art. 3 powoduje bowiem, że podmiot wykonujący tam roboty podziemne posiada *ex lege* tytuł prawny do przestrzeni, w której są prowadzone. Odmienny wniosek uniemożliwiłby prowadzenie tej działalności, co przeczyłoby zasadności wprowadzenia art. 3 do ustawy. Podkreślenia ponadto wymaga, że projektowane przepisy nowej ustawy — Prawo geologiczne i górnicze utrzymują wyłączenie stosowania przepisów o użytkowaniu górniczym do działalności w górotworze związanej np. z turystycznym bądź rekreacyjnym wykorzystywaniem wyrobisk.

Projekt zostanie umieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministerstwa Środowiska (<http://ww.mos.gov.pl/bip/index.php?idkat=412>), stosownie do art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414), w celu umożliwienia zgłoszenia, w trybie art. 7 powołanej ustawy z dnia 7 lipca 2005 r., zainteresowania pracami nad przedmiotowym projektem rozporządzenia, a ponadto na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska: http://www.mos.gov.pl/2prawo/prace_legislacyjne/index.shtml, oraz stronie internetowej Wyższego Urzędu Górniczego: <http://www.wug.gov.pl/index.php?prawo>.

Proponuje się, aby projektowane rozporządzenie weszło w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597) i w związku z tym nie podlega procedurze notyfikacji Komisji Europejskiej.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty, na które oddziałuje projektowany akt normatywny.

Przepisy zawarte w projekcie rozporządzenia będą oddziaływać na:

- 1) podmiot realizujący zamierzenia związane z adaptacją i turystycznym wykorzystaniem Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej w Zabrze;
- 2) Gminę Zabrze, w której obszarze administracyjnym będą wykonywane roboty podziemne z zastosowaniem techniki górniczej;
- 3) organy nadzoru górniczego (Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego w Gliwicach, Dyrektora Urzędu Górniczego do Badań Kontrolnych Urządzeń Energomechanicznych oraz Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego), których zakres nadzoru i nadzoru zostanie zmodyfikowany.

2. Konsultacje społeczne.

Zakres nowelizacji rozporządzenia odpowiada inicjatywie Prezydenta Miasta Zabrze — inicjatywa ta stanowiła przesłankę opracowania projektu rozporządzenia. Inicjowane przez Prezydenta Miasta Zabrze podjęcie prac legislacyjnych również w zakresie nowelizacji § 2 rozporządzenia, dotyczącej wprowadzenia możliwości ustanowienia użytkownika górniczego, na rzecz prowadzącego działalność określoną w § 1 rozporządzenia zmienianego, w zakresie niezbędnym do jej wykonywania — uznano za bezprzedmiotowe. Zgodnie z § 1 ust. 1 tego rozporządzenia, do prowadzenia robót podziemnych z zastosowaniem techniki górniczej, wykonywanych w celu ochrony zabytków, stosuje się jedynie przepisy Prawa geologicznego i górniczego o budowie obiektów zakładu górniczego, o ruchu zakładu górniczego, o likwidacji zakładu, o odpowiedzialności za szkody, o organach nadzoru górniczego oraz przepisy karne. Zatem, do prowadzenia wspomnianych robót podziemnych, nie stosuje się w pozostałym zakresie przepisów Prawa geologicznego i górniczego dotyczących m.in. własności i użytkownika górniczego. Wprowadzenie prawnej możliwości indywidualnego żądania objęcia określonej działalności innymi przepisami Prawa geologicznego i górniczego wykraczałoby poza zakres delegacji zawarty w art. 3 tej ustawy.

Projekt zostanie rozesłany do:

- 1) reprezentatywnych organizacji związkowych oraz reprezentatywnych organizacji pracodawców w rozumieniu ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego (Dz. U. Nr 100, poz. 1080, z późn. zm.), tj. do:
 - a) Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”, w tym zrzeszonych w tym podmiocie górniczych struktur związkowych,
 - b) Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych, w tym zrzeszonych w tym podmiocie górniczych struktur związkowych,
 - c) Forum Związków Zawodowych, w tym zrzeszonych w tym podmiocie górniczych struktur związkowych,
 - d) Konfederacji Pracodawców Polskich,
 - e) Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych „Lewiatan”,
 - f) Business Centre Club — Związku Pracodawców,
 - g) Związku Rzemiosła Polskiego;
- 2) Prezydenta Miasta Zabrze;
- 3) Prezydenta Miasta Ruda Śląska;
- 4) Prezydenta Miasta Świętochłowice;
- 5) Prezydenta Miasta Chorzów;
- 6) Marszałka Województwa Śląskiego;
- 7) Centralnej Stacji Ratownictwa Górniczego S.A. w Bytomiu;

- 8) Głównego Instytutu Górnictwa;
- 9) Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie;
- 10) Politechniki Śląskiej;
- 11) Politechniki Wrocławskiej;
- 12) Przedsiębiorstwa Miernictwa Górniczego sp. z o.o.;
- 13) Górniczej Izby Przemysłowo-Handlowej;
- 14) Polskiej Izby Gospodarczej „Ekorozwój”;
- 15) Stowarzyszenia na rzecz Restauracji i Propagowania Sztolni Królowa Luiza w Zabrzu „Pro Futuro”;
- 16) Zarządu Głównego Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa.

Omówienie wyników konsultacji społecznych zostanie dokonane w wersji projektu kierowanej do uzgodnień międzyresortowych.

3. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

Wejście w życie projektowanego rozporządzenia nie spowoduje zwiększenia wydatków budżetu państwa. Natomiast będzie miało wpływ na budżety jednostek samorządu terytorialnego. Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą Nr III/24/10/2008 z dnia 21 maja 2008 r. upoważnił Zarząd Województwa Śląskiego do zaciągnięcia kredytu, który w połączeniu ze środkami wyasygnowanymi przez Gminę Zabrze ma zapewnić niezbędny wkład własny w wysokości 15 proc. wartości projektu (wymagany do zabezpieczenia przy finansowaniu przedsięwzięć, które korzystają ze wsparcia funduszy europejskich). Wartość projektu została oszacowana na 41,8 mln zł, w tym środki gminy Zabrze to 5,4 mln, a Województwa Śląskiego — 2 mln zł. Przewodzenie w Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej robót podziemnych z zastosowaniem techniki górniczej stanowi tylko jeden z elementów jej funkcjonowania. Działalność ta, po jej objęciu przepisami Prawa geologicznego i górniczego wskutek wejścia w życie projektowanego rozporządzenia, będzie wykonywana w ramach zakładu *quasi*-górniczego, tak jak to ma miejsce w przypadku np. Zabytkowej Kopalni Węgla Kamiennego „Guido” w Zabrzu.

4. Wpływ regulacji na rynek pracy.

Projektowane rozporządzenie nie będzie miało bezpośredniego wpływu na rynek pracy.

5. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Nie przewiduje się znaczącego oddziaływania projektowanego rozporządzenia w powyższym zakresie.

6. Wpływ regulacji na bezpieczeństwo powszechne.

Objęcie przepisami Prawa geologicznego i górniczego przestrzeni, w której będzie funkcjonować Główna Kluczowa Sztolnia Dziedziczna w Zabrzu, zapewni odpowiedni poziom bezpieczeństwa, w szczególności dla ruchu turystycznego.

7. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

Uruchomienie Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej w Zabrzu wzmocni rozwój masowego ruchu turystycznego w Województwie Śląskim, a tym samym będzie czynnikiem stymulującym promocję regionu.

8. Skutki finansowe związane z wejściem w życie projektowanego aktu.

Realizacja przepisów projektowanego rozporządzenia nie wymaga pozyskiwania dodatkowych źródeł finansowania. Podmiot bezpośrednio zainteresowany treścią nowelizacji jest przygotowany do spełnienia podwyższonych wymagań przewidzianych w przepisach Prawa geologicznego i górniczego.

**WSTĘPNA OPINIA
O ZGODNOŚCI PROJEKTU Z PRAWEM UNII EUROPEJSKIEJ**

Na podstawie § 10 ust. 7 uchwały nr 49 Rady Ministrów z dnia 19 marca 2002 r. — Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. Nr 13, poz. 221 i Nr 30, poz. 482, z 2004 r. Nr 42, poz. 734, z 2005 r. Nr 55, poz. 757 oraz z 2006 r. Nr 40, poz. 439) przedstawia się następującą opinię:

Analiza projektu rozporządzenia Rady Ministrów zmieniającego rozporządzenie w sprawie objęcia przepisami Prawa geologicznego i górniczego prowadzenia określonych robót podziemnych z zastosowaniem techniki górniczej wykazała, że projekt nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.